

gemeente

Zoetermeer

**Integraal jeugdbeleid
Visienota gemeente Zoetermeer**

Oog voor de jeugd

vóór de

jeugd

Integraal jeugdbeleid
Visienota gemeente Zoetermeer

Vastgesteld in de gemeenteraad van Zoetermeer op 3 oktober 2011

Oog voor de jeugd

Samen mét de partners voor de jeugd in Zoetermeer

Ieder kind wordt geboren met vele talenten. Het belangrijkste doel van opvoeding, onderwijs en werk is dat het de jeugd optimaal uitdaagt tot het ontwikkelen van die talenten. Elke kind beschikt over drie basistalenten: nieuwsgierigheid (het verlangen om je wereld te willen begrijpen), overgave (in spel en ontmoeting om relaties aan te leren gaan) zelfbewustzijn (sturing, zin en betekenis willen geven aan je wereld). Jeugd wil van nature ergens goed in zijn, wil leren en leven met elkaar en sturing geven aan hun eigen leven. Jeugdbeleid moet voldoen aan die drie basisbehoeften: competentie, relatie en autonomie. Dat betekent investeren in betekenisvolle professionals om het kind heen ³.

Voorwoord

Nederlandse kinderen behoren tot de gelukkigste van de wereld. En ook de meeste ouders zijn tevreden met de opvoeding, zo blijkt uit onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau. Tegelijkertijd zijn er kinderen die niet thuis kunnen opgroeien. Hoe staat Zoetermeer ervoor?

Het gaat goed met de jeugd in Zoetermeer, maar het kan nog beter. De monitor in 2010 geeft goede resultaten op het terrein van onderwijs, brede school, participatie in sport en tevredenheidsgevoelens van de jeugd. Er is een hoog voorzieningenniveau voor de jeugd tot 15 jaar. Kortom, het is goed opgroeien en opvoeden in Zoetermeer. In mei 2011 plaatste het opvoedblad J/M voor ouders Zoetermeer op de eerste plaats als meest gezinsvriendelijke middelgrote stad ¹. Voor de oudere jeugd kan het “bruisgehalte” van de stad nog hoger. De inspectie voor de jeugd constateert in april 2011 echter ook dat in Zoetermeer een meer dan gemiddeld aantal kinderen in armoede moet opgroeien. In Zoetermeer leeft bijna acht procent van de kinderen in een uitkeringsgezin. Dat is 1,4 keer hoger dan gemiddeld in Nederland ². Dit vormt extra risico's voor hun ontwikkeling op weg naar zelfstandigheid en het risico van herhaling in de eigen gezinssituatie later. De jongeren bij wie het niet vanzelf gaat en gespecialiseerde jeugdzorg en hulp nodig hebben, blijven het aandachtspunt.

Tot nu toe heeft de gemeente Zoetermeer verschillende beleidsnota's geschreven, gespecificeerd naar thema. Dit kan nog beter op elkaar afgestemd worden vanuit de stadsvisie 2030 en het collegeprogramma “Samen werken aan een toekomstgerichter Zoetermeer”.

Er is behoefte aan een gezamenlijke, bindende visie voor de jeugdaanpak op basis van nieuwe inzichten in de maatschappelijk ontwikkelingen en de rol van de overheid. Richtinggevende vragen hierbij zijn: Hoe kan Zoetermeer samen met de partnerinstellingen de jeugd boeien om hen te binden aan Zoetermeer? Hoe kunnen de ouders het beste ondersteund worden bij hun opvoeding? Hoe kan de jeugd leren de eigen regie te nemen op het leven? Hoe kan de jeugd een bijdrage leveren aan prettig en veilig samenwonen in de buurt? Het doel is dat de jeugd haar talenten ontwikkelt en regie kan nemen op het eigen leven. De jeugd is zoveel mogelijk gezond, zelfstandig en doet mee. Oog voor de jeugd hebben en vooral houden is van groot belang. Met deze visienota wil ik iedere ouder, partnerorganisatie en burger vragen het oog te richten op de jeugd en vooral ook oog te houden voor de jeugd.

Wethouder

Mariëtte van Leeuwen

landelijk   *zorg op maat*   *bereiken*   *uitgangspunten*
jeugdbeleid   *gemeente Zoetermeer*   *werkwijze*
gezin   *kerndoelen*   *trots*
ouders en jeugd   *doelen*

Inhoud

	pagina
1. Inleiding en leeswijzer	7
2. Terugblik	9
3. Landelijke en regionale ontwikkelingen	11
4. De Zoetermeerse jeugd in getallen	15
5. Uitgangspunten van het Zoetermeerse integrale jeugdbeleid	17
6. Wat willen we bereiken in Zoetermeer?	21
7. Wat gaan we doen om de doelen te bereiken?	35
8. Wat mag het kosten?	39
9. Hoe gaat de gemeente Zoetermeer de kerndoelen behalen?	41
10. Wat mogen ouders en jeugd verwachten van de gemeente Zoetermeer en wat niet!	45

1 Inleiding en leeswijzer

Nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen maar ook bezuinigingen vragen om een meer integrale benadering van het jeugdbeleid. Het aflopen van de nota jeugd en onderwijsbeleid 2005-2010 is mede aanleiding om een hernieuwde visie te schrijven. Onder integraal jeugdbeleid vallen de wettelijk kaders van onderwijs, sport, welzijn, zorg en inkomen. De gemeente kan eigen keuzes maken maar is ook gehouden aan de beleidskeuzes die de rijksoverheid maakt voor de jeugd. De richting die Zoetermeer ingaat, is al bepaald. De stadsvisie van 2030 geeft helder aan waar de gemeente naar toe wil: een gewilde plaats centraal in de Randstad. De eerste thematische opgave in de stadsvisie 2030 is de jeugd meer perspectief te bieden om hen te binden aan Zoetermeer en daardoor een jeugdigen elan in de stad te houden.

Tegelijkertijd bestaat de mogelijkheid een kwaliteitsimpuls te realiseren.

Het collegeprogramma 2010-2014 “Samenwerken aan een toekomstgericht Zoetermeer” spreekt over een vitale stad te willen zijn met de jeugd als kapitaal voor de toekomst. Tot een gemeenschappelijke visie komen en richtingen in de uitwerkingen geven is een mooi bindmiddel in het proces van samenwerken. Daarbij is soms bepaald wie de regie moet voeren, maar het geeft ook veel mogelijkheden tot een coproductie met het liefst zo min mogelijk bestuurlijke en ambtelijke drukte. Ook de ontwikkelingen in de regio en de standpuntbepaling van de gemeente Zoetermeer spelen een rol bij de afwegingen.

- *In hoofdstuk 2 leest u welke sterke en zwakke kanten van beleid in de stad Zoetermeer ervaren worden en welke consequenties dit heeft voor beleid.*
- *In hoofdstuk 3 worden de landelijke en regionale ontwikkelingen geschetst.*
- *In hoofdstuk 4 kunt u de Zoetermeerse jeugd in getallen zien.*
- *In hoofdstuk 5 worden de uitgangspunten van het Zoetermeerse integraal jeugdbeleid geformuleerd.*
- *In hoofdstuk 6 geeft de gemeente Zoetermeer aan wat we willen bereiken met het integrale jeugdbeleid.*
- *In hoofdstuk 7 wordt aangegeven wat de gemeente gaat doen om de doelen te bereiken.*
- *In hoofdstuk 8 geeft de gemeente Zoetermeer aan hoe met de kosten wordt omgegaan.*
- *In hoofdstuk 9 wordt aangegeven hoe de gemeente de uitvoering vorm wil geven.*
- *Tenslotte wordt in hoofdstuk 10 aangegeven wat ouders en jeugd wel en niet mogen verwachten van de gemeente Zoetermeer.*

2 Terugblik op 2006-2010

In 2010 en 2011 is een participatieronde in de stad gehouden met diverse groepen organisaties, jeugd en ouders. Deze ronde was ter voorbereiding van het ontwikkelen van de visie voor de jeugd. Die inbreng levert de volgende conclusies:

Hier zijn we trots op

Zoetermeer is een stad waar het prima opgroeien en opvoeden is. Er zijn tal van vrijetijdsvoorzieningen, sportverenigingen, opvang- en onderwijsvoorzieningen en brede schoolactiviteiten. Burgers zijn over deze voorzieningen relatief tevreden. Jongeren zijn trots op hun stad en in die zin bindt Zoetermeer zijn jeugd aan de stad.

De gemeente en de stad kan dan ook trots zijn over de respons in de participatieronde over onderwijs, tal van vrijetijdsvoorzieningen, openbaar vervoer en het Stadshart.

Er zijn in de stad structurele vormen van samenwerking ontstaan, bijvoorbeeld de Lokale Educatieve Agenda met de onderwijspartners, de Sociaal Economische Agenda (SEA) met de partners van onderwijs en arbeidsmarkt, Samenwerking Onderwijs Bedrijfsleven (SOB) en Meerpunt, het centrum voor Jeugd en Gezin in Zoetermeer.

Deze lessen hebben we geleerd

Samenwerken is niet eenvoudig en veronderstelt een lang proces van informeren, afstemmen en investeren in de onderlinge relatie. Steeds dient het gezamenlijk doel voor ogen gehouden te worden voor alle partijen. Afspraken over rollen, regie en inzicht in budgetten moet samenwerken nog duidelijker en beter maken.

De inspectie voor de jeugd constateert helaas in Zoetermeer een meer dan gemiddeld aantal kinderen dat in armoede moet opgroeien. Dat betekent risico's op school en verminderde kansen op de arbeidsmarkt. Het vroegtijdig onderbreken van het "armoedepatroon" is essentieel.

Positief jeugdbeleid en vroegtijdig signaleren lonen. Een breed aanbod voor jeugd ondersteunt jeugd en hun ouders bij het ontwikkelen van talenten, bij het bestrijden van onderwijsachterstanden en het vroegtijdig signaleren, bijvoorbeeld met de consultatiebureaus. Al deze beleidsonderwerpen kennen echter nog hun ontwikkelpunten om het aanbod rijk te maken. Positief beleid en vroeg signaleren moeten volgehouden worden als de jeugd ouder wordt en dienen opgepakt te worden vanuit een positief standpunt. Het terugdringen van voortijdig schoolverlaten is de afgelopen jaren verbeterd maar behoeft volgens de laatste informatie nog meer aandacht.

Ook de aanpak op straat en in de vrije tijd kent nog verbeteringen. Ook hier dient de focus gezamenlijk gericht te worden op een vroegtijdige onderkenning van signalen van en met de jeugd. Het werken met de jongerenambassadeurs lijkt een goede aanpak die om een vervolg vraagt. De schaal op wijkniveau lijkt daarbij ook van belang om het bereik zo groot mogelijk te krijgen, ook bij jongeren die zich niet zo gemakkelijk laten bereiken. Dat kan de gemeente niet alleen. Ouders, vrijwilligers en professionals in de wijken hebben daar een belangrijke taak in. Die cultuuromslag is nodig om echte mentaliteitsveranderingen te bewerkstelligen.

De onderwijs en jeugdnota 2006-2010 stelt nadrukkelijk dat een breed aanbod van mbo en hbo gecreëerd moet worden. Dit blijkt door regelgeving een lastige opgave en in de tijd van bezuinigingen is het nog lastiger geworden om dit doel te bereiken. Het samenwerken met omliggende gemeenten - om toch opleidingsorganisaties te verleiden (deel)opleidingen in Zoetermeer te starten - is belangrijk om jongeren aan de stad te binden.

Jongeren blijken langer thuis te blijven wonen. Dit komt doordat ze langer studeren. Bovendien zijn de prijzen voor huur- en koopwoningen hoog. Er zijn wachtlijsten van drie jaar in de huur. Jongeren blijken zich ook laat in te schrijven. Meer jongerenwoningen zijn nog steeds noodzakelijk, alsmede een gevarieerd activiteitenaanbod voor 16+.

Het moet integraler en soms anders

Kortom, de gemeente wil meer met de ouders, de burger en de partnerorganisaties in de stad samen doen en op elkaar afstemmen. Verbinden is de uitdaging. Als gemeente moeten we meer gaan voor het helder formuleren van beoogde resultaten en het hoe ervan meer overlaten aan de partners in de stad. De gemeente moet partners in de stad deelgenoot maken van de maatschappelijk opdracht de jeugd te binden. Het moet op sommige terreinen anders: investeren in positieve maatregelen en experimenteren met nieuwe vormen van opvang en onderwijs, zorg en begeleiding en jongerenparticipatie.

3 Landelijke en regionale ontwikkelingen

Welke kansen en bedreigingen liggen er vanuit de landelijke en regionale ontwikkelingen op de diverse beleidsterreinen?

Voorrang voor gezinsbeleid: samen met ouders

De laatste jaren is de focus weer meer gericht op gezinsbeleid. Het besef dat iedereen de naaste omgeving als heel belangrijk ervaart voor geluk en zorg is aanleiding tot de heroriëntatie op het gezin in het belang van de jeugd. Het gaat om het beleid ter voorkoming van problemen, in plaats van curatief of repressief beleid. Hier ligt een kans voor het CJG Meerpunt naar een breed lokaal gezinsbeleid met een systeemaanpak met “één gezin, één plan”.

Focus op potenties: positief jeugdbeleid

Jeugdbeleid werd tot voor kort gemaakt vanuit het perspectief van een maatschappelijk probleem. Het denken in kansen en maatschappelijk verantwoord ondernemen heeft geleid tot de trend van positief jeugdbeleid. Gemeenten worden uitgedaagd na te denken hoe zoveel mogelijk preventief in plaats van curatief met jeugd te werken. Onder leiding van de wethouder van 's Hertogenbosch, Bart Eigeman (de bende van Bart), en de gemeente Rotterdam werden veel positieve jeugdbeleidacties ingeluid. Het gaat om beïnvloeding van de opvoeding en prioriteit voor de professionals dichtbij het gezin. Een kans voor jeugdparticipatie en talentontwikkeling, maar ook voor onderwijs dat mede gericht is op samenleven en de maatschappelijke opdracht als een uitdaging ervaart. Deze ontwikkeling vormt het platform voor integrale kindcentra. De focus wordt gericht op een normale ontwikkeling van kinderen, investeren in versterking van de rol van de ouders, betekenisvolle mensen in de omgeving en alle professionals.

Een kans voor Meerpunt met onderwijs en alle andere partnerinstellingen met veel aandacht voor laagdrempelige en preventieve ondersteuningsvormen bij het opvoeden en het opgroeien.

Naar kindvriendelijke en groene wijken

Vanuit de gewichtsproblematiek en de bewegingsarmoede bij kinderen is het extra van belang aan te sluiten bij de tendens kinderen veel buiten te laten zijn in -het liefst- groene speelomgevingen. Vanuit die speelnatuur is het ontwikkelen van een duurzame leefstijl een extra dimensie in de brede ontwikkeling van de jeugd, die extra aanknopingspunten oplevert voor participatie en actief burgerschap.

Van leren naar werk met zo min mogelijk hindernissen

Goed opgeleide vakmensen zijn van essentieel belang voor de economie van Zoetermeer. Recent heeft het kabinet de plannen voor de verdere ontwikkeling van het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) kenbaar gemaakt. Mbo-instellingen moeten hun aandeel leveren in het terugdringen van het aantal voortijdige schoolverlaters tot 25.000 in 2016. Dit vereist goed en aantrekkelijk beroepsonderwijs waarbij nog meer dan voorheen de focus ligt op de ontwikkeling van competenties en vakmanschap om de afstand tot de arbeidsmarkt zo klein mogelijk te maken. Hierbij zal het bedrijfsleven steeds meer de school ‘binnengehaald’ worden. In samenwerkingsverbanden zoals het SOB (Samenwerking Onderwijs Bedrijfsleven Zoetermeer) wordt het onderwijsaanbod op de vraag vanuit werkgevers afgestemd.

Voorgestelde maatregelen als versterking van loopbaanoriëntatie en beroepskeuzevoorlichting, het vergroten van ouderbetrokkenheid hierbij, aanscherping van de onderwijstijd door meer lessen en betere coaching van studenten moeten eveneens bijdragen aan vermindering van voortijdig uitval. De koppeling met de ouders en de cultuur in de vrije tijd dient hierbij ook gelegd te worden.

Recht op goede opvoeding in plaats van recht op zorg

Deze visie verwoordt een omslag van recht op zorg naar recht op zelfredzaamheid en ondersteuningsbehoefte dichtbij. Dit moet een rem zetten op de stijgende vraag naar jeugdzorg en hoge uitgaven in met name de tweedelijnsvoorzieningen. Deze omslag is in het regeerakkoord 2010 geformuleerd in de transitie van de jeugdzorg van de provincie naar de gemeente. Het aansluiten bij de sociale contexten van ouders is al langer een tendens in het onderzoek naar wat nu echt werkt bij opvoeden. Professor Hermanns en het Nederlands Jeugd Instituut adviseren al langer uit te gaan van de normale ontwikkeling van het kind en ouders daarbij te ondersteunen door ouders stap voor stap te benaderen. Voor gezinnen met een complexer problematiek blijkt de “wrap around care benadering” geschikt. Kern van deze aanpakken is aansluiten bij de behoefte van ouders en kind en pas overgaan tot zwaardere vormen van hulp als dat ook echt noodzakelijk is. Het adagium is dan niet doorschuiven van kinderen naar professionals en voorzieningen, maar professionals die aanschuiven bij de handelingsalternatieven voor ouders in de opvoeding. Deze aanpakken sluiten aan bij de visie die Meerpunt heeft ontwikkeld in het kader van één gezin, één plan. Het onderwijs in Zoetermeer experimenteert in het passend onderwijs met een nieuwe aanpak Integraal Handelingsgericht Indiceren en praat niet meer óver kinderen en ouders maar mét kinderen en ouders om snel en doelgericht te ondersteunen op een passende manier. Deze ontwikkelingen verbinden biedt kansen op een positief gerichte jeugdzorg in de toekomst.

Integraal willen we allemaal

In diverse beleidsontwikkelingen zien we de omslag naar integraliteit. Onze maatschappij is een netwerkmaatschappij geworden waar jeugdbeleid onderdeel vanuit maakt en zelfs de opdracht heeft voorop te lopen in het belang van die jeugd. Communiceren en samenwerken zijn middel maar ook doel in het jeugdbeleid.

Mensen maken de stad

In het kader van de bezinning op kerntaken als gemeente is een ontwikkeling kenbaar als “welzijn nieuwe stijl”. De kreet “grote mensen, kleine overheid” herbergt een wereld aan veranderde inzichten op de taak van de overheid en de burger. Verschuivende perspectieven zijn: “van uit handen nemen naar op weg helpen”, “van problemen aanpakken of zelfs overpakken (dienstverlenend) naar informeren en dan overlaten”, kortom van de verzorgingsstaat naar de participatiemaatschappij.

Voor jeugdbeleid betekent dit de pedagogische kwaliteit van de stad en de wijk benutten. Opvoeden tot actief burgerschap en meedoen aan die civil society is voor jeugdbeleid een middel maar ook een doel. De gemeenten dienen in hun rol de regie te nemen op dit soort processen en de kans te nemen “duizend bloemen te laten bloeien in de stad”, aldus de G32 en het Nederlands Jeugdinstituut.

Zoetermeer is alles behalve een eiland

Alhoewel Zoetermeer voor de jongere jeugd wel selfsupporting is op de meeste terreinen, kan ze dat niet voor de oudere jeugd zijn. De gemeente streeft naar een duurzame samenwerking op strategisch vlak en op het gebied van bedrijfsvoering met een aantal omliggende gemeenten. Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt maar ook in het onderwijs, zoals het bestrijden van voortijdig schoolverlaters en veiligheid, vragen om een regionale samenwerking waarin kansen zijn te ontdekken. De aanpak van leerplicht en bestrijding voortijdig schoolverlaten wordt op regionaal niveau ingestoken voor grotere eenduidigheid en effectiviteit. Gemeenten en de ROC's trekken hierbij gezamenlijk op en sluiten op regionaal niveau convenanten met het ministerie af. Het kabinet wil dat de onderwijsinstellingen werk maken van een doelmatig aanbod beroepsopleidingen op regionaal niveau. Door onderlinge concurrentie is er nu sprake van versnippering. De instellingen moeten tot afspraken komen over concentratie en taakverdeling. Daarnaast moet het aanbod ook afgestemd zijn op de behoefte van het regionale bedrijfsleven. De gemeente heeft hierin een stimulerende en soms initiërende rol.

Erna Hooghiemstra, lector aan de Fontys Hogeschool:

“Gezinsbeleid wordt steeds meer gezien als een manier om maatschappelijke vraagstukken op te lossen. Het is tijd om een volgende stap te zetten en gezinsbeleid tot bloei te laten komen, het beste op lokaal niveau. Niet om problemen van kinderen en gezinnen te voorkomen, maar om kracht van gezinnen te benutten. Dit alles om de samenleving te versterken, in demografisch, sociaal economisch en sociaal pedagogisch perspectief en in het perspectief van sociale binding”⁴.

De Bende van Bart:

“Na de emancipatie van het individu en naast de emancipatie van achterstands- en minderheidsgroepen, moet de emancipatie van de samenleving worden opgepakt. Het kan niet zo zijn dat het individuele belang van een kind het enige is wat telt. Waar het om gaat is een samenleving te creëren die niet bestaat uit louter “prinsjes en prinsesjes”, ook al is het begrijpelijk dat elke ouder het beste wil voor zijn kind.

Het kunnen samenleven is een talent waar zorgvuldig in geïnvesteerd moet worden”⁵.

“Gemeenten moeten kinderen en gezinnen helpen om problemen eerst zelf aan te pakken. Hulp, kort- of langdurend moet voor het beste resultaat zoveel mogelijk uit eigen kring komen en in eigen omgeving worden verleend.” Dat schrijven bestuurders van de G32, het netwerk van middelgrote steden in hun visiedocument⁶.

In het kader van de voorgenomen transitie van jeugdzorg van de provincie naar de gemeenten verwoordt Tom van Yperen in zijn onderzoeksrapport aan de VNG: “Ontwikkel een gemeenschappelijke en proactieve visie, een stelsel met het accent op de plicht van goed opvoeden, een vrij toegankelijke ondersteunende hulpverlening en zorg voor aansluiting bij het onderwijs”⁷.

4 De Zoetermeerse jeugd in getallen

Deze visienota gaat over de Zoetermeerse jeugd van – maanden tot 27 jaar.

De zwangerschap en de voorlichting aan toekomstige ouders maken onderdeel uit van het jeugdbeleid, om ouders in staat te stellen hun kind vanaf de start optimaal te kunnen ondersteunen. In Zoetermeer kiezen we ervoor de volwassene tot 27 jaar ook onder de jeugd te laten vallen. Dit houdt verband met de laatste fase van de jeugd waarin jongeren volwassen worden, leer- en werkarrangementen benutten, als startend zelfstandig inwoner alle kansen verdienen en soms al ouder van hun eigen kinderen gaan worden.

De bevolkingsopbouw van de jeugd ziet er als volgt uit:

Tabel 1:

Bevolking van Zoetermeer in 2011 (waargenomen) en in 2012 t/m 2016 (prognose), naar leeftijd, absoluut

absoluut						
1 januari	0-3	4-11	12-17	18-26	>= 27	Totaal
2011	5.528	11.303	9.366	14.259	81.464	121.920
2012	5.547	11.303	9.114	14.016	81.954	121.934
2013	5.539	11.280	9.098	14.024	82.948	122.889
2014	5.513	11.374	9.049	14.820	83.715	123.471
2015	5.516	11.364	9.071	14.539	84.277	123.767
2016	5.506	11.376	9.044	13.283	84.685	123.894

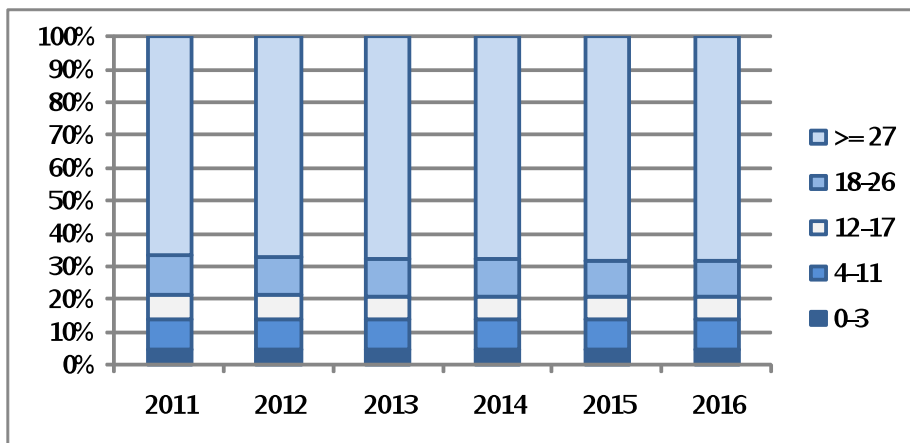
Het valt op dat de komende jaren het aantal 18 t/m 26-jarigen afneemt met bijna 7%, namelijk van 14.259 naar 13.283. Ook de groep 12 t/m 17-jarigen daalt licht. Het aantal 4 t/m 11-jarigen stijgt de komende jaren licht. Het aantal volwassenen boven de 27 jaar stijgt eveneens.

Tabel 2:

Bevolking van Zoetermeer in 2011 (waargenomen) en in 2012 t/m 2016 (prognose), naar leeftijd, relatief

relatief						
1 januari	0-3	4-11	12-17	18-26	>= 27	Totaal
2011	4,5%	9,3%	7,7%	11,7%	66,8%	100,0%
2012	4,5%	9,3%	7,5%	11,5%	67,2%	100,0%
2013	4,5%	9,2%	7,4%	11,4%	67,5%	100,0%
2014	4,5%	9,2%	7,3%	11,2%	67,8%	100,0%
2015	4,5%	9,2%	7,3%	10,9%	68,1%	100,0%
2016	4,4%	9,2%	7,3%	10,7%	68,4%	100,0%

Grafiek 1:
 Bevolking van Zoetermeer in 2011 (waargenomen) en in 2012 t/m 2016 (prognose), naar leeftijd, in %

In Zoetermeer wonen relatief veel gezinnen met kinderen. Dit is te zien aan de verdeling van de huishoudensamenstelling: 40% van de huishoudens betreft een huishouden met kinderen. Dit is vergelijkbaar met Apeldoorn, Ede, Almere en Haarlemmermeer.

Relatief is er een hoog percentage alleenstaande ouders in Zoetermeer: 10% van alle ‘jonge’ huishoudens met kinderen is een éénouderhuishouden. Landelijk is dit 6%⁸.

Conclusie

De Zoetermeerse jeugd maakt voor een derde deel uit van de Zoetermeerse bevolking en is daarmee een stad met jeugdig elan. Dat jeugdige elan behoudt de stad voorlopig nog wel, al daalt met name het percentage jeugd van 18 tot en met 26 jaar.

Recent onderzoek⁹ over Zoetermeer als “new town” toont aan dat de stad aandacht moet blijven besteden aan de factoren die de stad aantrekkelijk maken, waardoor jonge inwoners blijven of terugkeren. Die factoren zijn: de familiebanden, de sociaal netwerk mogelijkheden, het hoge voorzieningenniveau en de uitvalsmogelijkheden. Zoetermeer heeft een goed imago: de gemiddelde twintiger, dertiger en veertiger geeft een ruime zeven tot acht voor de jeugdhervormingen in de basisschoolleeftijd en de periode erna. De aantrekkelijkheid van Zoetermeer rijst ver uit boven het imago van saaie voorstad. Hetzelfde onderzoek beveelt aan aandacht te besteden aan de factoren die Zoetermeer als grootstedelijke nieuwe stad onaantrekkelijker kunnen maken. Dat zijn de verschillen in de wijken met stedelijke problematiek, het imago van de stad als “new town” en het verdwijnen van het dorpse karakter door verdichting, minder groen en het gevoel anoniem te zijn. Zoetermeer wordt meer en meer een “gewone” stad die moet werken voor het behoud van het jeugdig elan. Het is dus zaak voor de stad Zoetermeer de leeftijdsgroep van boven de 20 jaar met veel (potentiële) ouders weer naar zich toe te trekken, wil de stad het jeugdig imago blijven behouden en de voorzieningen en organisaties volop blijven benutten. De terugkeer naar de “home town” van met name de jongeren die elders hoog opgeleid zijn, is een uitdagend concept. Dat vereist het in topconditie houden van de basisvoorzieningen als huisvesting, onderwijs, opvang en vrije tijdsvoorzieningen.

5 Uitgangspunten van het Zoetermeerse integrale jeugdbeleid

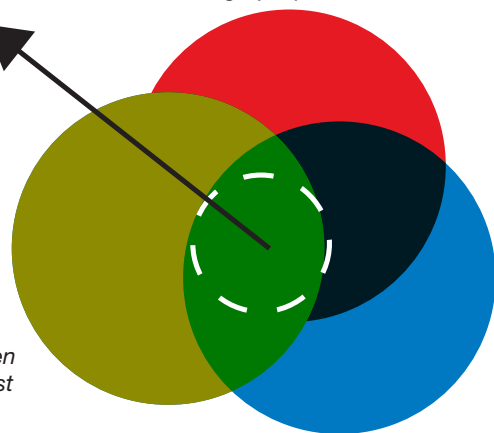
Hoofddoel Integraal jeugdbeleid

De jeugd ontwikkelt haar talenten en kan als inwoner regie nemen op eigen leven

De jeugd ontwikkelt haar talenten en kan als inwoner regie nemen op eigen leven

THUIS:
opgroeien
de jeugd is zoveel mogelijk gezond, emotioneel stabiel en sociaal vaardig en woont veilig bij ouders of zo zelfstandig mogelijk op maat

SCHOOL EN WERK:
optimaal en passend leren
de jeugd heeft minimaal een startkwalificatie of de hoogst haalbare gericht op economische zelfstandigheid

STRAAT/VRIJE TIJD:
breed ontwikkelen en ontdekken:
de jeugd doet mee aan vrijetijdsbesteding en maatschappelijke taken in een gezonde groene leefomgeving

Hoofddoel van integraal jeugdbeleid voor gemeente Zoetermeer: een stad waar het goed opvoeden en opgroeien is.

De gemeente Zoetermeer wil het jeugdbeleid formuleren vanuit een algemeen en positief geformuleerd perspectief. Het hoofddoel van integraal jeugdbeleid luidt dan ook: de jeugd ontwikkelt haar talenten en kan als inwoner regie nemen op het eigen leven.

Drie domeinen: thuis, school en werk en straat en vrije tijd

In navolging van professor Jo Hermans (Universiteit van Amsterdam)¹⁰ wil de gemeente Zoetermeer drie domeinen onderkennen waarin de jeugd - afhankelijk van de levensfase - meer of minder in verkeert. Voor elk domein zullen kerndoelen geformuleerd worden.

Allereerst is er het domein van het gezin waarin opgroeien tot een gezond kind centraal staat en ouders ondersteund worden door opvoedondersteunende maatregelen en goede woon-, opvang- en speelvoorzieningen. In een latere jeugdfase is dat wonen op maat en zo zelfstandig mogelijk regie te kunnen nemen op het eigen leven.

Als tweede domein onderkennen we school en werk waarin talentontwikkeling door breed en passend leren en werken centraal staat. Als derde domein onderkennen we de straat als beeld waarin de jeugd zich bevindt in de vrije tijd met alle voorzieningen en activiteiten om aan mee te doen, inclusief maatschappelijke taken. Als de goede voorzieningen binnen deze drie domeinen niet voldoende blijken te zijn voor sommige jongeren en hun ouders, dient er beleid ontwikkeld te worden waarop op individueeler niveau alsnog de doelen bereikt kunnen worden.

Kracht van domeinaanpak door samenhang en efficiëntie

De kracht van een integrale visie op de drie domeinen is dat er steeds een samenhang dient te zijn die zorgvuldig is afgestemd en bij gelijktijdige aanpak een meerwaarde of synergie creëert. Steeds dienen de domeinen gecheckt te worden op mogelijk samenhang. Het is de kunst vanuit geformuleerde kerndoelen te bezien welke kerntaken voor de jeugd op het bordje van de gemeente liggen en hoe er met de partners samengewerkt kan worden naar een zo effectief mogelijk ingericht jeugdbeleid. Ook kan blijken dat er overlap is in voorzieningen waardoor er bezuinigd kan worden. Het adagium is echter steeds: vanuit een positief perspectief een goede basis voor de jeugd leggen.

Domeinaanpak ook bij zorg

Als “goed niet voldoende is” in één van de basisvoorzieningen binnen de drie domeinen voor enkele jeugdigen en hun ouders, is het zaak steeds alle domeinen te checken. Immers als het op school niet goed gaat, zal daar op termijn ook thuis een probleem ontstaan en wellicht ook op straat en tijdens het sporten. Op alle terreinen dient met de ouders en de jeugdigen bezien te worden welke aspecten een rol spelen en welke maatregelen nodig zijn.

Imago van Zoetermeer als jeugdige stad behouden?

Zoetermeer wil door het positief geformuleerde jeugdbeleid de jeugd aan de stad binden. Het is de uitdaging om samen met de partners in de stad een staat van welbevinden te creëren die bindt. Zoetermeer wil een gemeente zijn waarin het imago van Zoetermeer zo goed is dat jongeren zich blijven vestigen in Zoetermeer als ouders van hun kinderen. Kortom, een stad waar het goed opgroeien en opvoeden is.

Ambities:

Gezin als basis zien

Talent ontwikkelen

“Als goed niet voldoende is” afstemmen!

Vorrang geven aan vroegtijdige hulp en preventie

Benutten van pedagogische en sociale kwaliteit

Beleid maken met de jeugd

Sociale binding zien is voorwaarde voor participatie

Hoge staat van welbevinden creëren en er trots op zijn

Actief meedoen in de stad

Richtinggevende uitgangspunten

Vanuit de stedelijke beleidsdocumenten en de maatschappelijke trends staan we de volgende uitgangspunten voor:

1. Doelgroep – 9 maanden tot 27 jaar

We richten ons bij het jeugdbeleid op de doelgroep – 9 maanden tot en met jong volwassenen van 27 jaar. Voorbeelden: preventieve acties voor aanstaande ouders, aandacht zo vroeg mogelijk voor jonge kinderen om achterstanden te voorkomen tot de 27-jarigen, die in het uiterste geval een leerwerkeraanbod kunnen krijgen onder de Wet Investeren in Jongeren.

2. Ouders en verzorgers zijn eerstverantwoordelijken

De gemeente ondersteunt ouders door een basisaanbod in de drie domeinen en creëert een vangnet voor risicogroepen waar we bij niet-handelen mogelijk later een hogere rekening gepresenteerd kunnen krijgen. In buitenlands onderzoek spreekt men van een relatief kleine investering die zeven maal rendement oplevert door minder verbruik van tweedelijnsvoorzieningen. Het vangnet voor risicogroepen kent echter zijn grenzen doordat de gemeente niet de verantwoordelijkheid van de ouders over kan, mag en wil nemen. Hulp aan gezinnen dient altijd met de ouders samen te zijn en is gericht op het weer in hun eigen kracht zetten, bij voorkeur gebruik te maken van krachten in de directe gezinsomgeving.

3. Preventief en positief geformuleerd basisaanbod

Het basisaanbod voor gezinnen, het onderwijs en de mogelijkheden op de arbeidsmarkt zijn voor het overgrote deel van de jeugd en hun ouders afdoende. Er is en wordt hard gewerkt aan tal van basisvoorzieningen in de stad. Het informeren en etaleren van de basisvoorzieningen en opvoeders stimuleren keuzes te maken voorziet de jeugd van een goede basis. Het managen van positieve verwachtingen en uitdragen van dat positieve imago van de jeugd doet de stad goed. Dat geldt voor zorg maar ook voor het “bruis”gehalte van de stad.

Zoetermeer zet ook in op ingrijpen ‘aan de voorkant’ van onveiligheid. De mogelijkheden van proactie en preventie bij en met de jeugd dienen benut, zodat onveiligheid zoveel mogelijk voorkomen wordt. Het betrekken van ouders en jeugd, wijkbewoners en de partners in de stad is van groot belang voor het succes van deze preventieve aanpak.

4. “Als goed niet voldoende is”

Daar waar deze goede voorzieningen in de vorm van positief beleid voor sommige jongeren onvoldoende zijn, zal er extra zorg moeten zijn. We noemen dit “als goed niet voldoende is” en willen dit beperken tot zorg en hulp die zo mogelijk tijdelijk, effectief, systemisch, integraal en snel is.

5. Jongeren doen mee op school en gaan aan het werk

Economisch zelfstandig worden is van groot maatschappelijk belang voor elke jongere en voor de stad. Onderwijs volgen en zoveel mogelijk een startkwalificatie behalen zijn voorwaardelijk voor regie nemen op je eigen leven. Het praktijkonderwijs met succes afronden is ook al een hele prestatie die kan leiden naar een plek op de arbeidsmarkt.

6. Partners ondernemen maatschappelijk verantwoord

De gemeente vindt het van belang de partnerorganisaties te betrekken bij de maatschappelijk opdracht waar de gemeente samen met de stad voor staat. Het is de uitdaging om deze gezamenlijk op te pakken, ook al zijn de organisaties autonoom functionerend. Het gaat om samen werken aan de jeugd in het belang van de jeugd met een gezamenlijke (keten)aanpak.

7. De gemeente heeft de regie op maatschappelijke thema's

De gemeente heeft regie op bepaalde maatschappelijke thema's als achterstanden, werkloosheidsbestrijding, leerplicht etc. Zij bepaalt de speerpunten en doelstellingen, de zogenaamde wat-vraag: Wat gaan we doen?

De hoe-vraag wordt bij voorkeur primair met de partnerinstellingen opgesteld en als experts kunnen de partnerorganisaties uitgedaagd worden gezamenlijk met voorstellen te komen. De partnerorganisaties zijn de experts in de hoe-vragen. “Hoe gaan we het proces en de organisatie inrichten?” Als gemeente de uitvoering in vertrouwen overlaten, is een ultieme vorm van maatschappelijk ondernemen met partnerorganisaties. Ondersteuning in de vorm van bijvoorbeeld coproductie zijn daarbij mogelijk. Sturing geven vanuit de wat-vraag als gemeente vergt voor gemeenten en partners een ander wijze van regie en uitvoering.

8. Werken met resultaat gerichte afspraken

De gemeente maakt heldere resultaatgerichte afspraken met de partnerinstellingen en ziet toe op de naleving door te monitoren.

9. Aanpak op maat

Focus van het jeugdbeleid ligt op preventie en een algemeen aanbod van basisvoorzieningen vanuit een positieve insteek zo nabij mogelijk in het gezin, in de wijk en in de stad. Dat betekent ruimte voor specifiek beleid daar waar doelgroepen niet bereikt worden door het algemene aanbod en daar waar risico's ontstaan in de (dreigende) ontwikkeling van jongeren. In deze aanpak past niet altijd de one-size-fits-for-all-benadering; we moeten meer durven differentiëren, ook in de wijken. We moeten ons niet blind staren op indicering maar snel overgaan tot handelen en zo nodig gaandeweg trajecten indiceren.

10. Repareren vanuit een visie

De rijksoverheid verplicht gemeenten om beleid volgens wettelijke kaders uit te voeren. Als er keuze is tussen beleidsrijk dan wel beleidsarm invullen of overnemen, dan wordt steeds bezien of de extra uitgaven bijdragen aan gestelde uitgangspunten van integraal jeugdbeleid. Niet elk gezin beschikt over voldoende mogelijkheden om kinderen met voldoende kansen te laten opgroeien. Dat betekent ruimte voor beleid daar waar doelgroepen door een stapeling van

factoren niet bereikt worden door het algemene aanbod en daar waar risico's ontstaan in de (dreigende) ontwikkeling van jongeren. Er wordt specifiek rekening gehouden met die doelgroepen waarbij sprake is van een stapeling van factoren te weten: laag opgeleide ouders, ouders met een laag inkomen, bijstandsgerechtigden en éénouder gezinnen. Zorgverleners in de opvoeding, terwijl het gezin niet in staat is de meest elementaire basisvoorzieningen te treffen voor hun kinderen, vraagt soms om “ongewoon repareren”. Voorkomen moet worden dat ouders hun kinderen moeten opvoeden in een uitzichtloze situatie en dat kinderen dit vanzelfsprekend gaan vinden.

11. Jeugdparticipatie en actief burgerschap

Jongeren mogen meepraten maar moeten ook meedoen. Burgerschapzin, jeugdparticipatie en jongeren in hun kracht zetten door “civil society-acties” of actief burgerschap als samenwerkingsprojecten ontketenen: het draagt allemaal bij aan een positief beeld van en voor de jeugd. Ouderparticipatie krijgt op scholen vorm door reguliere ouderparticipatietrajecten en in de opvang- en in de zorg instellingen in de vorm van cliënt- of adviesraden. Waar mogelijk en zinvol zal gebruik gemaakt worden van ouderpanels en/of de selectie “ouders” uit de Omnibusenquêtegegevens op relevante onderdelen.

12 Samen van buiten naar binnen denken

Wat hebben ouders en jeugd daadwerkelijk nodig voor regie op hun eigen leven? Vanzelfsprekend ontwikkelen beleidsmakers en partners binnen Zoetermeer zich als “van buiten naar binnen denkers” en pakken ze zaken integraal op met partnerinstellingen. Het gaat om ander gedrag waar men elkaar binnen de organisaties op mag aanspreken omwille van die gezamenlijke opdracht en verantwoordelijkheid. Adagium voor de gemeente: acties op de juiste plaats, op tijd en effectief conform de waarden die de gemeente Zoetermeer aanhangt: daadkracht, samenwerken en vertrouwen.

6 Wat willen we bereiken in Zoetermeer?

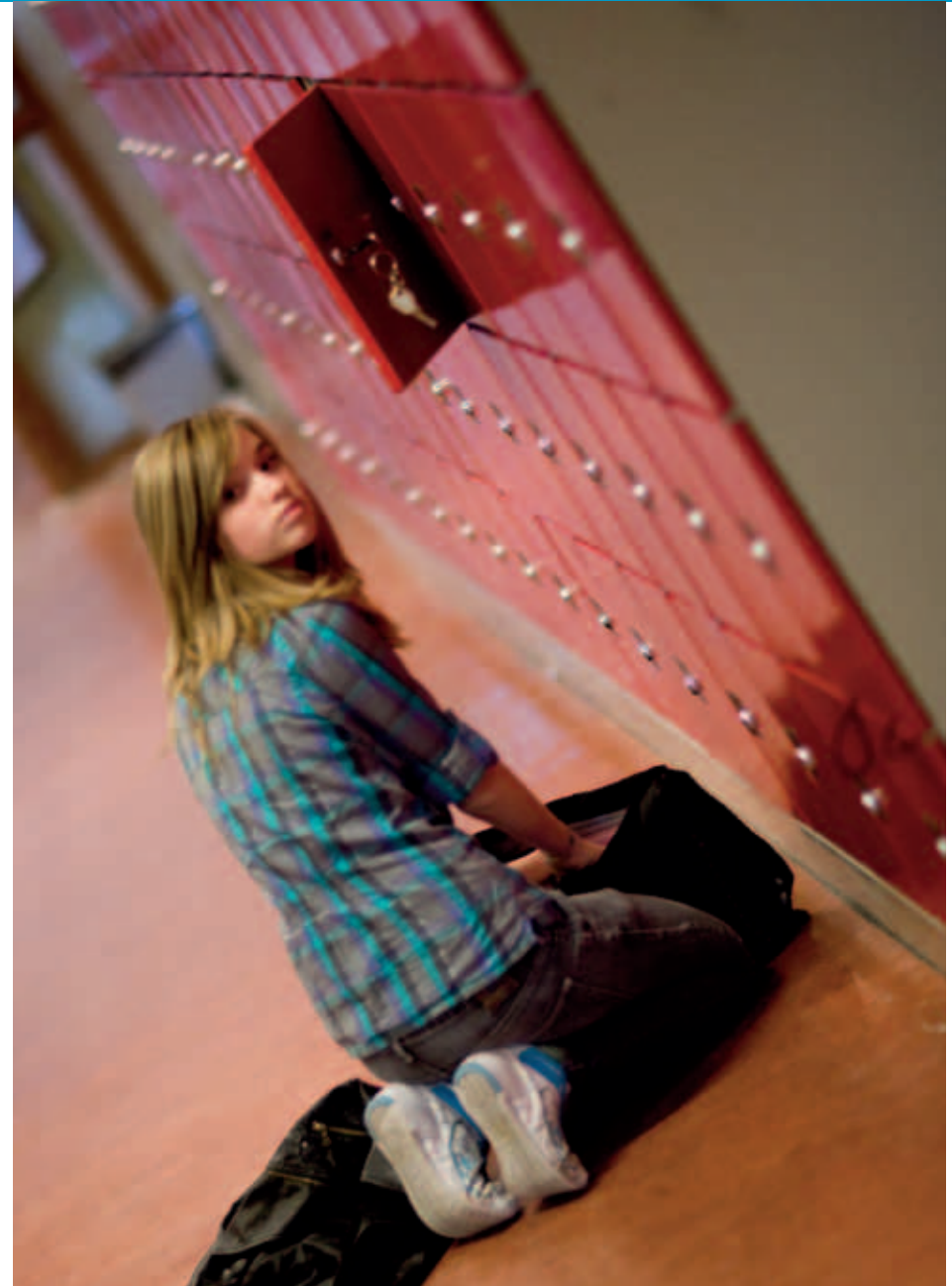
Hoofddoel:

De jeugd ontwikkelt haar talenten en kan als inwoner regie nemen op eigen leven

Subdoelen:

- *De jeugd groeit op en ontwikkelt zich tot zelfstandige burgers*
- *De gemeente Zoetermeer bindt de jeugd aan de stad*

In de uitvoering van deze ambities zijn drie aspecten van belang. De ontwikkeling van de jeugd vindt plaats door ouders, opvang en onderwijs gericht op een zo groot mogelijk economische zelfstandigheid. De binding met de stad wordt vooral gecreëerd door banen, woningen en een hoge status van voorzieningen. Tenslotte is de beleving van een veilige stad en wijk voor alle burgers van belang.

Kerdoelen

De gemeente Zoetermeer vindt de volgende kerndoelen van belang, geordend in de drie domeinen:

Domein Thuis

“De jeugd is zoveel mogelijk gezond, emotioneel stabiel en sociaal vaardig en woont veilig bij ouders of later zo zelfstandig mogelijk op maat”.

Kerdoel 1:

Kinderen zijn opgegroeid onder begeleiding van “allemaal opvoeders”.

Kerdoel 2:

Jong volwassenen kunnen zelfstandig wonen en leven.

Domein School en Werk

“De jeugd heeft minimaal een startkwalificatie of de hoogst haalbare opleiding gericht op economische zelfstandigheid”.

Kerdoel 3:

Jongeren zijn gezond, maatschappijbewust en zelfredzaam.

Kerdoel 4:

Jongeren hebben een baan met behulp van hun eigen leerweg.

Domein Straat en vrije tijd

“De jeugd heeft vrijetijdsbestedingen en maatschappelijke taken in een gezonde groene leefomgeving”.

Kerdoel 5:

Jongeren doen actief mee en participeren in de stad.

Kerdoel 6:

Jongeren hebben geleerd met plezier vrije tijd te besteden door sport, natuur, cultuur en/of uitgaan.

Als goed niet voldoende is... zorg op maat

“Voor die jongeren en hun opvoeders waar de basisvoorzieningen niet voldoende blijken, is er zorg op maat”.

Kerdoel 7:

De jeugd en hun ouders hebben (bij problemen) zorg op maat ontvangen in en/of buiten het gezin, op school en op weg naar werk.

Uitwerking van de kerndoelen in streefrichtingen en consequenties

Afwegingen

De uitwerking van de ambities van de gemeente Zoetermeer op basis van de uitgangspunten én de opdracht tot integraal werken voor de jeugd leidt tot de uitwerking in streefrichtingen per kerndoel. Hierbij zijn meegenomen: de afwegingen van de actualiteit in de komende jaren van bezuinigingen en veranderingen die de gemeenten in Nederland te wachten staan. Immers een visie op kerndoelen voor de jeugd formuleren en tegelijkertijd “meer doen met minder” vraagt vooralsnog om ambitieuze keuzes in relatieve bescheidenheid.

Kansen

Het verkrijgen van de award “Beste stad om op te groeien en op te voeden” biedt kansen om het imago als stad voor gezinnen uit te vergroten. Het biedt kansen voor het realiseren van huisvestingsmogelijkheden voor gezinnen en jongeren en het extra onder de aandacht brengen van de voorzieningen waarmee in de vrije tijd het goed opgroeien is in Zoetermeer.

Het accent extra leggen op de verantwoordelijkheid van ouders en andere betekenisvolle volwassenen om het kind heen is een kans om de betrokkenheid in wijken te verhogen en hernieuwde aandacht te vragen voor opvoeding. De transitie in de jeugdzorg met een nieuwe aanpak en de samenwerking met Meerpunt - met daarin de passend onderwijsaanpak en de samenwerking met opvang en peuter-speelzalen - geven mogelijkheden om ouders in een vroegtijdig stadium te ondersteunen in preventieve zin. Het op maat maken bij problemen is dan een aanvulling op de basisvoorzieningen. “Opvoeden is leuk en dat doe je samen!”. Deze nieuwe aanpakken integraal en anders oppakken in positieve zin is de belangrijkste kans voor de komende jaren.

Ondanks de recessie ziet de gemeente Zoetermeer het als een kans zoveel

mogelijk jongeren aan een startkwalificatie en baan te krijgen. De samenwerking van het onderwijs met het bedrijfsleven is een enorme kans om Zoetermeer het relatieve hoge percentage werkgelegenheid voor een groeistad als Zoetermeer vast te houden.

Risico's

Bezuinigingen op jeugd vereisen een nieuwe aanpak voor de toekomst van Zoetermeer. Bezuinigingen die de overheid en gemeenten noodgedwongen moeten en willen maken, kunnen bedreigend zijn voor de ontwikkeling van de jeugd. In het bestuursakkoord van voorjaar 2011 zijn de consequenties van het regeerakkoord van het kabinet Rutte uitgewerkt.

Dit bestuursakkoord heeft grote consequenties en risico's voor de gemeente Zoetermeer. Zo wordt er in het onderwijs bezuinigd op de zorgcomponenten door passend onderwijs. Hetzelfde geldt voor de transitie van de jeugdzorg naar gemeenten dat ook gepaard zal gaan met een effectiviteitslag van 300 miljoen voor de rijksoverheid. Ook is er kans minder aanspraak te kunnen maken als ouders op de kindertoeslag voor de kinderopvang. De Participatiewet levert veel bedreigingen op voor kinderen in achterstandsmilieus.

Een aantal landelijke ontwikkelingen is van invloed op de maatschappelijke deelname van jongeren op of richting de arbeidsmarkt. Zo zullen de re-integratiebudgetten de komende jaren verminderen met een verdere aanscherping van de inzet van re-integratie-instrumenten als consequentie. Ook gaan de wet Wajong (jonggehandicapten) en WIJ vanaf 2013 op in de nieuwe Wet Werken naar Vermogen waarbij mensen met een (grote) afstand tot de arbeidsmarkt onder één wetgevingsregime komen te vallen.

Daarnaast wordt de huidige wetgeving op korte termijn verder aangescherpt voor jongeren die een beroep doen op de gemeente voor ondersteuning door een wachttijd van vier weken te hanteren en door de individuele inkomensondersteuning te koppelen aan inkomen en vermogen van het huishouden waartoe iemand behoort. Een thuiswonende jongere kan dan geen beroep meer

doen op een uitkering als bijvoorbeeld andere gezinsleden een inkomen hebben. Deze maatregelen moeten ervoor zorgen dat jongeren zo snel mogelijk terug naar school gaan of aan het werk. Dit kan een risico vormen voor de jongeren waarbij de afstand tot school en/of werk (nog) te groot is.

De huidige drempelloze instroom in mbo niveau 2 wordt beëindigd. Het erkende diploma mbo niveau 1 geeft straks toegang tot vervolgonderwijs op niveau 2 of bereidt goed voor op de arbeidsmarkt als een startkwalificatie niet haalbaar is. Voor niveau 1 wordt wel een bindend studieadvies ingevoerd. Als gemeenten meer willen doen voor probleemjongeren is aan hen de mogelijkheid om hiervoor zelf met instellingen contracten af te sluiten en additionele financiële middelen te regelen.

Bedreigingen omzetten in kansen?

Naast creativiteit en samenwerking waardoor producten zo efficiënt mogelijk kunnen worden ingezet, zal het onontkoombaar zijn dat er keuzes gemaakt moeten worden. Waar gaat Zoetermeer wel extra op investeren, waar niet? Wat wil de gemeente Zoetermeer wel en niet repareren bij deze overheidsacties? Welke experimenten kunnen bijdragen aan een andere, alternatieve invulling van jeugdbeleid? In samenhang met de partners in de stad zal steeds gekeken moeten worden hoe dit zo goed mogelijk uit te voeren. De uitdaging is om deze bedreigingen in kansen om te zetten door er met de partners een werkbare situatie van te maken.

Richtinggevende uitwerkingen om keuzes te maken

De volgende uitwerking geeft richting aan vervolgnota's en leidt tot keuzes op kruispunten in de uitwerking van plannen van aanpakken van lopende nota's. Op sommige onderdelen vergt de streefrichting meer dan het bestaande budget. Dit betreft vaak een inzoomen op het beeld van de stadsvisie 2030 en de onderwijsvisie van 2020. Het gaat hier om een grote samenhang met investeringen die deels aansluiten bij investeringen in de wijkaanpak en de visie binnenstad.

Domein Thuis:

“De jeugd is gezond, emotioneel stabiel en sociaal vaardig en woont veilig bij ouders of later zo zelfstandig mogelijk op maat”.

Kerdoel 1: Kinderen zijn opgegroeid onder begeleiding van “allemaal opvoeders”.

De gemeente wil gezinsbeleid voeren met een preventief accent in een zo vroeg mogelijk stadium. Daarbij zijn de ouders en eventueel verzorgers eerstverantwoordelijk, maar daar helpen veel mensen uit de omgeving bij, zoals familie, burens, professionals uit opvang of onderwijs, en sportverenigingen. Tal van basisvoorzieningen kunnen ouders ondersteunen om kinderen een gezonde en duurzame leefstijl aan te leren. De aangrijpingspunten zijn: Informeren en faciliteren waar nodig. Hoe eerder ondersteund, hoe minder kans op latere duurdere zorg.

Bij een goede start als kind in het gezin hoort een hoog bereik van het consultatiebureau en daar vindt zo nodig ook toeleiding plaats naar de juiste hulp of voor-schoolse instelling. Het benutten van sociale en pedagogische kwaliteiten vanuit de omgeving van de ouders is hier een belangrijke tendens. Het streven is om opvoeden een standaard gespreksitem te laten zijn in Zoetermeer. In samenwerking met opvang en onderwijs dient er steeds sprake te zijn van partnerschap. Meerpunt zal een opvoedoffensief bieden in haar voortgang met de partners. Daar in Zoetermeer relatief gezien veel ouders er alleen voor staan, is extra steun in een zo vroeg mogelijk stadium van belang.

De gemeente wil specifiek aandacht besteden aan gezinnen met kinderen die vanwege financiële redenen worden belemmerd in een goede start. In dat kader is het streven naar een inkomensafhankelijk ouderbijdrage voor kinderen in Speel(taal)huizen een belangrijk issue als de ouders geen gebruik kunnen maken van de kindertoeslag. Ook de minimaregelingen spelen een belangrijke rol bij het

goed kunnen opvoeden van kinderen in het gezin en in de vrije tijd.

Zolang de leerplicht of liever het ontwikkelingsrecht nog niet verlaagd wordt, blijven experimenten voor integrale kindcentra belangrijk. Deze centra, al of niet fysiek gekoppeld, bieden met integrale dagarrangementen van opvang, onderwijs en brede ontwikkelactiviteiten kinderen zinvol en leerzaam onderdak gedurende de tijden dat ouders werken. In Palenstein zal de samenwerking geoptimaliseerd worden. In andere wijken kunnen experimenten opgezet worden die de doelen van integrale kindcentra gaan benaderen. De wijkontwikkeling met specifieke doelen per wijk sluit hier prima op aan.

Kerdoel 2: **Jong volwassenen kunnen zelfstandig wonen en leven.**

Om economisch zelfstandig te worden en in Zoetermeer te kunnen blijven wonen, moeten er voldoende woningen zijn voor jongeren en startende gezinnen. In samenwerking met de woningbouwcorporaties streeft de gemeente Zoetermeer naar meer (huur)woningen voor jongeren en met name in en rond het Stadshart. Dit verhoogt het “bruisgehalte” dat op zich weer bijdraagt aan kerndoel 6. Het verstrekken van startersleningen aan jongeren is een mogelijkheid voor jongeren om woonruimte te kunnen kopen. In de opvoeding en het onderwijs is het van belang aandacht te schenken aan het tijdig inschrijven op huurwoningen, op weg naar die economische zelfstandigheid van die jongeren. De gemeente maakt prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties om de positie van de jongeren op de woningmarkt te verbeteren. Deze afspraken zijn van groot belang om jongeren te behouden voor de stad of hen te laten terugkeren. Om goed voor jezelf te kunnen zorgen, moet je leren met geld om te gaan. Via het onderwijs en zo nodig via het Centrum voor Jeugd en Gezin Meerpunt kunnen jongeren ondersteuning krijgen in budgetbewaking, zodat de aanpak vroegtijdig en preventief kan werken.

Domein School en Werk:

“De jeugd heeft minimaal een startkwalificatie of de hoogst haalbare opleiding gericht op economische zelfstandigheid”.

Kerdoel 3: Jongeren zijn gezond, maatschappijbewust en zelfredzaam.

Eenzijds is een brede ontwikkeling van belang om kinderen zo vroeg mogelijk toe te rusten met basisvaardigheden, om later succesvol te zijn in het onderwijs en in de arbeidsmarkt. Anderzijds is het van belang dat jongeren door een breed aanbod in een vroeg stadium leren keuzes te maken voor hun vrijetijdsbesteding. Daarom zijn voorzieningen voor de jeugd van belang om jongeren “mee te laten doen” en kan niet alles van ouders of onderwijs verlangd worden op dit punt. Verrijkte brede kinderdagarrangementen voor kinderen vanaf 2 jaar tot aan het voortgezet onderwijs, met een mix van opvang en educatie, zijn belangrijk. Tot slot spelen de vrijetijdsvoorzieningen als cultuur en sport - maar ook de educatieve, duurzame kant in de stad en in de wijk - een belangrijke rol. Zowel fysiek als sociaal zijn deze vormen van vrijetijdsbesteding voor de jeugd belangrijk.

Kerdoel 4: Jongeren hebben een baan met behulp van hun eigen leerweg.

Vanuit een goede doorstart als jongere is het doel van de onderwijs – en werkvoorzieningen: een diploma en een baan. Voortijdig schoolverlaten wordt mede veroorzaakt door een gebrek aan passende onderwijsarrangementen voor kinderen. Naast een zo breed mogelijk aanbod in de basisvoorzieningen dient het onderwijs vanuit hun nieuwe zorgplicht elk kind een passend aanbod te bieden, opdat er een passende leerweg voor elk kind ontstaat naar een zo hoog mogelijk afronding van een vorm van onderwijs – maar zo mogelijk minimaal naar een startkwalificatie. Dit is in Zoetermeer extra van belang omdat de ouders in “new town-steden” vaak hoger opgeleid blijken dan hun kinderen.

De voorbereiding op de arbeidsmarkt is vooral een taak van het onderwijs, waarbij samenwerking onontbeerlijk is. Het is een uitdaging om de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt te versterken en die in combinatie met een mogelijk nieuwe locatie (Bleizo) vorm te geven. Het gaat om het gezamenlijk aanbieden van verbreed vmbo en mbo waardoor veel breuklijnen in de school en werkcarrière verdwijnen. Een andere invulling van een Campus MBO in de stad, gekoppeld aan de Leisure As, is ook een optie ter bespreking in de komende jaren. Het samenwerken aan groen, zorg en voeding van vmbo, NME, Stadsbeheer en het bedrijfsleven is een nieuwe uitdaging.

Tenslotte is het verleiden van hbo-organisaties om hun opleidingen uit te breiden of te vestigen in Zoetermeer nog steeds een grote wens.

De continuering van de Lokale Educatieve Agenda, de Sociaal Economische Agenda, de Samenwerking Onderwijs en Bedrijfsleven en de samenwerking met Meerpunt hebben bij deze veranderingen een hoge prioriteit.

Domein Straat en vrije tijd:

“De jeugd heeft vrije tijdsbestedingen en maatschappelijke taken in een gezonde groene leefomgeving”.

Kerdoel 5:

Jongeren doen actief mee en participeren in de stad.

Voor de ontwikkeling van de jeugd maar ook voor de sociale binding in de stad is een actieve en betrokken houding van de jeugd van groot belang. De gemeente streeft ernaar dat iedere jongere leert om te gaan met medezeggenschap en conflictbeheersing. Dit kan via het onderwijs en de opvoeding. In de brede ontwikkeling in de wijk en stad kan hier ook aandacht voor zijn. Voorbeeldwerking is hierbij van belang en in die zin is de participatie van ouders het beste voorbeeld dat je kunt krijgen. Duurzaam omgaan met jezelf en met je omgeving zijn zaken die je moet leren. Alle scholen voor voortgezet onderwijs denken bijvoorbeeld mee over de duurzame stad.

Daarom wil de gemeente de jeugdparticipatietrajecten minimaal voortzetten waarbij de jeugd leert omgaan met beleid maken op een volwassen maar eigen-tijdse wijze. Uiteraard horen maatschappelijk stages en actief meedoen bij acties in de civil societysfeer bij het volwassen worden. Meedoen aan het mentorproject als oudere jongere voor het begeleiden van een basisschoolleerling is hier een mooi voorbeeld van. Er wordt gezocht naar experimenten om dit aspect van maatschappelijke betrokkenheid van jongeren verder te ontwikkelen in Zoetermeer.

Kerdoel 6: Jongeren hebben geleerd met plezier vrije tijd te besteden door sport, natuur, cultuur en/of uitgaan.

Het is wenselijk dat iedere jongere leert kennismaken met vormen van vrije tijdsbestedingen die een doorstart naar de volwassenheid kent. Dat kan via verenigingen maar ook via de brede school of kinderdagarrangementen.

Overigens verdient elk kind een kans op vrijetijdsbeoefening en sport, ongeacht de beperkte financiële positie van de ouders. “Ieder kind zijn ding”. Dit vergt een bont palet aan activiteiten in de stad en daagt verenigingen en ondernemers uit om hierop in te spelen. Het betreft hier sportieve maar ook culturele, natuur- en milieueducatieve en maatschappelijke taken. Zo streeft de gemeente ernaar dat de sportdeelname in 2016 naar negentig procent is gestegen. Dat vergt naast stedelijke voorzieningen ook wijkgerichte aanpakken.

Het blijkt vooral een uitdaging activiteiten te creëren waar ook de oudere jeugd door geboeid wordt. Op korte termijn zal onderzoek gedaan worden naar mogelijkheden om juist die oudere jeugd “iets te laten doen” wat hen boeit. In die zin is de samenwerking met het mbo binnen de Lokale Educatieve Agenda een goed aanknopingspunt.

De boog kan niet altijd gespannen staan dus in de vrije tijd is voor de oudere jeugd ook een gevarieerd uitgaansleven noodzakelijk om de stad aantrekkelijk te houden. In het kader van de nieuwe binnenstadvisie is een sterk gemeenschappelijk doel te onderkennen, namelijk het creëren van een hoge staat van welbevinden bij jongeren in de stad. Dat levert een gunstig imago op voor de stad. Het trots zijn op de stad is weer de basis voor het ambassadeurschap dat iedere burger zou kunnen hebben.

En tenslotte

Als goed niet voldoende is... zorg op maat

“Voor die jongeren en hun opvoeders waar de basisvoorzieningen niet voldoende blijken te zijn, is er zorg op maat”.

Kerdoel 7:

De jeugd en hun ouders hebben (bij problemen) zorg op maat ontvangen in en/of buiten het gezin, op school en op weg naar werk.

Zorg op maat in het gezin

Bij een goede start als kind in het gezin hoort een hoog bereik van het consultatiebureau en daar vindt ook direct de mogelijk noodzakelijke toeleiding plaats naar dagarrangementen voor kinderen vanaf minimaal twee jaar.

In het geval van zorg rond een kind in het gezin vindt in een zo vroeg mogelijk stadium de netwerkaanpak van Meerpunt plaats, steeds met de ouders. Daarbij wordt gestreefd te werken met zo min mogelijk (dubbele) indicatiestellingen en wachtlijsten waardoor de focus vooral gaat naar hoe de ouders weer in hun kracht gezet kunnen worden. Daarbij kunnen de (peda)gogische en sociale kwaliteiten van betekenisvolle volwassenen om het gezin heen benut worden. Die kwaliteiten zijn te vinden in de buurt, de wijk, de school en de stad in de vorm van civil society activiteiten, zoals voorlezen in gezinnen waar dit nog geen gewoonte is.

De stepped care- en wrapped around care benaderingen zijn voorbeelden van nieuwe methodieken die onder regie van Meerpunt al bij jonge kinderen en hun ouders kunnen worden benut om ervaring op te doen met alternatieve, preventieve vormen. Deze kunnen van nut zijn bij de andere aanpak in de transitie van Jeugdzorg. Het kan duurdere tweedelijnsvoorzieningen op latere leeftijd mogelijk voorkomen.

Bij stepped care benaderingen wordt de zorg geleidelijk geïntensiveerd indien echt noodzakelijk. Deze benadering komt tegemoet aan het accepteren van de hulp-

behoefte en het doseren van de zorg op maat.

De wrapped around care benadering probeert een synthese te maken van diverse ketenaanpakken die wellicht langs elkaar heen werken in het geval van multi-problematiek. De wrapped around care benadering staat een gezamenlijke aanpak van hulpverleners voor, waarmee samen met het gezin bekeken wordt welke acties zinvol zijn om de opvoeding weer zo snel mogelijk op eigen kracht te kunnen voortzetten.

Zorg op maat op school en op weg naar werk

Vanuit de goede doorstart als kind - zo mogelijk ook in voorschoolse instellingen - dient er naast tal van preventieve basisvoorzieningen zorg op maat te zijn voor kinderen in het onderwijs. De schoolbesturen hebben gezamenlijk de verantwoordelijkheid om voor goede voorzieningen te zorgen voor kinderen met specifieke behoeften. Daarnaast wordt in samenwerking met het onderwijs gestreefd naar diverse flexschoolplaatsen regionaal, in de stad of in de wijken waar leerlingen een time-out kunnen krijgen bij problemen op de reguliere basis- of voortgezet onderwijs school. Ontschotting draagt bij aan grotere efficiëntie en beter maatwerk en voorkomt thuiszitterproblematiek.

De ervaringen die opgedaan zijn met integraal handelingsgericht indiceren in het onderwijs zijn veelbelovend en lijken navolging te gaan vinden in aanpakken waar het gezin integraal ondersteund wordt. De aanpak wordt in een brede context geplaatst en is gericht op voortdurend handelen. Het Meerpuntadagium: één gezin, één plan is hierbij uitgangspunt. In die zin is de veranderde rol van de bovenschoolse Zorg Advies Teams binnen het Centrum voor Jeugd en Gezin een belangrijk speerpunt om met zo min mogelijk indicaties zo snel mogelijk tot handelen over te gaan.

Ook in de uitwerking van de veranderingen van de wetten aan de onderkant van de arbeidsmarkt streeft de gemeente ernaar om jongeren zo goed mogelijk voor te bereiden op een zelfstandig bestaan met zoveel mogelijk gezamenlijke indicering. Voor jongeren die hun startkwalificatie niet behalen of zelfs voortijdig de school

verlaten, is het van belang de sluitende ketenaanpak te continueren en jongeren een leer- of werkarrangement te bieden zodat ze zich op termijn toch zelfstandig kunnen redden. Alles is gericht op het actief en ontwikkelend bezig zijn van deze jongeren waardoor hun (doorstart)mogelijkheden worden vergroot.

Zorg op maat op straat, in de wijk en in de stad

Ondanks alle voorzieningen kan het zijn dat een kind toch problemen ervaart en dit op straat, in de wijk of stad uit. De acceptatie dat het normaal is dat de jeugd energiek, enthousiast en soms wat onbezonnen is, hoort bij een jeugdig imago van de stad.

Wanneer het echter hinderlijk wordt, dienen deze jongeren begeleid naar een plek waar zij hun energie maar ook zorgen kwijt kunnen. Omgaan met wederzijds respect en verdraagzaamheid tussen jongeren en de oudere inwoners van de stad is een basisvaardigheid voor iedere burger. Dit aspect is bij problemen extra aan de orde in de begeleiding door de jongerenwerkers en de wijkmanagers in de wijken bij beide groepen. Aandacht van ouders en gemeenschap in de omgang met jongeren moet gericht zijn op zelfdiscipline en zelfverantwoordelijkheid aanleren op basis van een positieve houding naar jeugd. Deze stijl van omgaan geldt als richtsnoer voor het omgaan met veiligheid.

Zorg op maat dient de veiligheid van het kind zoveel mogelijk te garanderen maar ook de omgeving speelt hierin een rol. De jeugd moet leren omgaan met duidelijke regels, ook op het terrein van openbare orde en veiligheid en weten dat bij overtreding gehandhaafd wordt. De gemeente maar ook de partners in de stad hebben de taak om afspraken op het terrein van veiligheid na te komen. In dit kader is er een veiligheidsconvenant afgesproken met scholen, gemeente en politie. De aanpak voor het groepen pellen kan ondersteunend werken om de juiste hulp bij de jongeren te krijgen. Het integrale project Begeleid Wonen Jongeren is in 2010 van start gegaan. Dit samenwerkingsverband tussen de gemeente Zoetermeer, het ROC ID College en de woningcorporaties biedt jongeren een steun in de rug wanneer zij door woonomstandigheden niet in staat zijn hun

onderwijs te vervolgen of werk te behouden. Werken aan vastgestelde doelen in het begeleidingscontract is een voorwaarde om woonruimte te krijgen.

Oog voor de zorg

Beeld van de aanpak met de partners van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) Meerpunt, waaronder het onderwijs

Situatie:

Jongetje uit groep 2 op een reguliere basisschool, 6 jaar oud

Één oudergezin en vader is niet in beeld voor kinderen, nog 3 kinderen waarvan 2 ouder en 1 jonger

Moeder is verstandelijk beperkt en wordt ondersteund door MEE

Oudste zoon heeft gezinsvoogd

Gezin heeft schulden

Aanleiding

Het reguliere basisonderwijs kan de leerling uit groep 2 niet langer tegemoet komen in behoeften ivm grensoverschrijdend gedrag. Diverse aanpakken in de school en gesprekken met moeder hebben onvoldoende bijgedragen aan het verminderen van de problematiek in de groep en bij het kind.

Stappen in de aanpak via school met Integraal Handelingsgericht Indiceren (IHI, één kind, één plan)

Naar aanleiding van de IHI aanpak (breed overleg op initiatief van school met ouders, zorgfunctionarissen en schoolmaatschappelijk werk) kan het jongetje tijdelijk worden geplaatst op een speciale basisschool met als doel te onderzoeken wat er precies aan de hand is. Doordat dit met alle betrokkenen al is kort gesloten, kan dit met enkele weken worden geregeld.

Stappen in de aanpak via CJG Meerpunt (één gezin, één plan)

De gezinssituatie vraagt om een nog bredere aanpak. De zorgcoördinator organiseert daarom een groot overleg met alle betrokkenen erbij, zowel zorg, onderwijs als leerplicht, schuldhulpverlening indien van toepassing, mogelijk ook de huisarts & jeugdarts om te komen tot één gezin, één plan waarbij de doelen worden afgesproken, de acties in begeleiding of hulp worden ingezet en het geheel uiteindelijk ook weer met elkaar geëvalueerd wordt. Dit alles altijd met het gezin erbij!

Concrete stappen:

MEE professional wordt zorgcoördinator voor dit gezin.

MEE gaat mee naar speciaal basisonderwijs bij aanmelding en eerste bezoek.

Voor het jongste kind wordt een VVEpeuterspeelzaal gezocht waar moeder het kind gemakkelijk kan brengen.

Jeugdzorg overlegt met schuldhulpverlening.

Moeder bezoekt buurtcentrum voor ouder-kind activiteiten.

Home Startvrijwilliger komt 1 maal per week voorlezen aan de kinderen samen met moeder.

Er wordt een evaluatie-afspraken gemaakt voor over 2 maanden.

centrum voor jeugd en gezin

opvoeden en
opgroeien in Zoetermeer

7 Wat gaan we doen om de doelen te bereiken?

Vanuit de bepaling van de kerndoelen is in onderstaand overzicht aangegeven wat de gemeente Zoetermeer zich voorneemt te gaan doen of zich al voorgenomen heeft binnen de bestaande beleidskaders. Alle activiteiten zijn in grote lijnen aangegeven omwille van de overzichtelijkheid.

Onderstaande kerndoelen met activiteiten en hun effectindicatoren zullen in de programmabegroting van de gemeente Zoetermeer worden verwerkt en zullen dan fijnmaziger weergegeven worden. In de twee na laatste kolom treft u het nummer van het programma aan uit de programmabegroting (pr.nr.).

In de kolom nieuw is een markering aangegeven als het een activiteit betreft die (deels) vernieuwend is ten gevolge van de hernieuwde visie in deze nota.

In het volgende hoofdstuk wordt aangegeven hoe de gemeente denkt om te gaan met de bekostiging.

Hoe meet de gemeente de effecten?

In de laatste kolom is toegevoegd hoe de gemeente de effecten van de kerndoelen wil monitoren. In een aantal gevallen zijn er nieuwe effectindicatoren geformuleerd die op basis van een 0-meting genormeerd zullen worden. Ten behoeve van deze monitoring zal naast de al bestaande Omnibusenquête een JongerenOmnibusenquête worden ontwikkeld. De indicatoren maken ook vaak deel uit van de resultaatafspraken met de partnerorganisaties.

Kerndoelen integraal jeugdbeleid	Wat gaan we doen om de doelen te bereiken?	Pr. nr.	Nieuw Beleid	Effectindicator
Domein Thuis				
Kerndoel 1: Kinderen zijn opgegroeid onder begeleiding van "allemaal" opvoeders.	Opvoedoffensief Meerpunt: aanbod van opvoeden en opgroeien afstemmen en nog preventiever aandacht besteden aan opvoeding zoals het project Opvoeden Samen Aanpakken	4	x	Behalen van normpercentage Citoscores bij VVE
	Gezonde groene leefomgeving om in te bewegen en te spelen	3		
	Civil Society acties waarbij betekenisvolle volwassenen ouders kunnen ondersteunen in de opvoeding bijv. de Voorleesexpress	2 en 4	x	Tevredenheid van ouders over preventieve opvoed-ondersteuning
	Vergoeding eigen bijdrage kinderopvang voor WWB-klanten	1		
	Voorgenomen inkomensafhankelijke ouderbijdrage in speel(taal)huizen indien toegestaan door de rijksoverheid (niet begroot maar mogelijk te bekostigen met extra VVE gelden vanaf 2012)	4	x	
	Experimenten met integrale kindcentra, bijvoorbeeld verlengde schooldag in Oosterheem	4	x	
	Harmonisatie van peuterspeelzalen en kinderopvang in de vorm van Speelhuizen en SpeelTaalhuizen	4	x	
	Afstemmen pedagogische visie van bso en scholen	4		
	Minimaregelingen voor kinderen in minimahuishoudens (armoedenota)	1		
Gezondheidsbeleid continueren samen met het onderwijs door voorlichting aan ouders over gezonde leefstijlthema's door middel van de gezonde school methodiek verbreden en voorlichting in ouderkamers	2 en 4	x		

Kerndoelen integraal jeugdbeleid	Wat gaan we doen om de doelen te bereiken?	Pr. nr.	Nieuw Beleid	Effectindicator
Domein Thuis				
Kerndoel 2: Jong volwassenen kunnen zelfstandig wonen en leven.	Prestatieafspraken maken met woningcorporaties over de realisatie van huurwoningen voor jongeren, met name in en rond het Stadshart. Voortzetten starterslening.	11		% jongeren met schulden
	Extra aandacht voor budgetbewakingvoorlichting voor jongeren	1 en 4	x	
	Meerpunt: budgetbewakingaanbod voor gezinnen afstemmen	1 en 4		
	Voortzetting van begeleid woonprojecten samen met het onderwijs	4 en 11		

Domein School en werk				
Kerndoel 3: Jongeren zijn gezond, maatschappijbewust en zelfredzaam.	Voortzetting van brede school-activiteiten en gekoppeld aan scholen en opvang met inzet van de combinatiefunctionarissen	4		Tevredenheid over brede school projecten en combinatie-functionarissen
	Duurzame leefstijl stimuleren door natuur- en milieueducaties en een pilot gedragsondersteunende projecten zoals vreedzame school (een integrale aanpak op wijk- en schoolniveau kan alleen door keuzes te maken in bestaande budgetten dan wel extra investeringen op termijn)	3 en 4	x	
	Gezondheidsbeleid continueren samen met onderwijs door voorlichting aan jongeren over gezonde leefstijlthema's door middel van de gezonde school methodiek	2 en 4		
Kerndoel 4: Jongeren hebben een baan met behulp van een eigen leerweg.	Toekomstige passend onderwijsvormen ondersteunen vanuit de gemeentelijke opdracht van de overheid en opvangvoorzieningen binnen en buiten onderwijs verbinden of bundelen	4	x	Tevredenheid van jongeren over op maat aanpak onderwijs en zorg
	Samenwerkingsexperimenten tussen opvang, onderwijs en vrije tijdsorganisaties in het kader van integrale kindcentra (is alleen mogelijk met co-financiering meterschikking van huisvestingsmiddelen)	4	x	
	Beleid voor onderwijsachterstandenbestrijding en onderwijshuisvesting continueren	4		
	Vmbo- en mbo-samenwerkingsvormen zoals VM2 en vakcolleges verder ontwikkelen (onderwijs is in eerste instantie verantwoordelijk voor de inrichting en organisatie; ondersteuning is alleen mogelijk met cofinanciering meterschikking van huisvestingsmiddelen)	4		
	Hbo-opleidingen uitbreiden	4		
Leerwerkarrangementen waar regulier onderwijs niet mogelijk is	1 en 4			

Domein straat en vrije tijd				
Kerndoel 5: Jongeren doen actief mee en participeren in de stad.	Duurzaam met jezelf en je sociale omgeving (een integrale aanpak op wijk – en schoolniveau zoals Vreedzame wijkexperiment)	4	x	Aantal jongeren dat betrokken is bij mentorentraject, jongeren-ambassadeurs, maatschappelijk stages etc.
	Voortzetting jongerenparticipatieprojecten waaronder jongerenambassadeurs, X-jonproject en op diverse gebieden zoals duurzame ontwikkeling	4		
	Voortzetting aanpak groepen pellen voor groepsgerichte aanpak	4		
	Wijkaanpak jongeren met begeleiding in accommodaties en op straat	4		

Kerdoelen integraal jeugdbeleid	Wat gaan we doen om de doelen te bereiken?	Pr. nr.	Nieuw Beleid	Effectindicator
Domein straat en vrije tijd				
Kerdoel 6: Jongeren hebben geleerd met plezier vrije tijd te besteden door sport, cultuur en/of uitgaan.	Aandacht op vroege leeftijd voor oriëntatie in de vrijetijdsbesteding door brede school voortzetting met combinatiefunctionarissen	4		% sportdeelname van jongeren
	Voortzetting na 2014 van sport en cultuurcheque	4, 5 en 6	x	% cultuurdeelname van jongeren
	Uitbreiding op stedelijk en wijkniveau van sportvoorzieningen en groene speelplekken binnen bestaande budgetten	3 en 6		Tevredenheid van jongeren over uitgaansleven in Zoetermeer
	Doorontwikkeling van natuur- en milieueducatie binnen bestaande budgetten	3		Tevredenheid van jongeren over Zoetermeer
	Doorontwikkeling van beleid voor jongeren in cultuureducatie binnen bestaande budgetten	5		
	Vrijetijdsbestedingsimpuls voor oudere jeugd op stads- en wijkniveau binnen de bestaande budgetten	4,5 en 10		
	Bruisend stadshart met diverse voorzieningen ook voor de oudere jeugd	9 en 10	x	Tevredenheid van jongeren over jongerenwerk
	Uitnodigend en stimulerend jongerenwerk in de nieuwe stijl continueren	4		

Als goed niet voldoende is... zorg op maat				
Kerdoel 7: De jeugd en hun ouders hebben (bij problemen) zorg op maat ontvangen in het gezin, op school, op weg naar werk, op straat, in de wijk en in de stad.	Experimenten in nieuwe (gezins)aanpakken zoveel mogelijk afgestemd op het nieuwe passend onderwijs zoals stepped care programma's, eigen krachtconferenties of wrapped around care benaderingen. Enkele experimenten zijn te realiseren binnen het budget van Meerpunt en de mogelijke transitiegelden van jeugdzorg. Op termijn zullen deze activiteiten uit budgetten bekostigd moeten worden waarbij andere vormen van hulp vervangen worden.	4	x	Tevredenheid over de ondersteuning van gezinnen en jeugdigen
	Meerpunt: aanbod van opvoeden en opgroeien afstemmen en coördinatie van zorg prioriteren	4	x	Aantal alternatieve zorg- aanpakken in gezinnen
	Kinderopvang op sociaal medische indicatie	4		
	Civil society acties voor gezinnen die een extra steuntje kunnen gebruiken passend bij de transitie jeugdzorg. Enkele experimenten zijn te realiseren binnen het budget van Meerpunt en de mogelijke transitiegelden van jeugdzorg. Op termijn zullen deze activiteiten uit budgetten bekostigd moeten worden waarbij andere vormen van hulp vervangen worden	4	x	Vermindering aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters en aantal werkeloze jongeren
	Voortzetting opvoed- en opgroeiondersteuning op individueel niveau	4		
	Uitbouw en ondersteuning van Integraal Handelingsgericht Indiceren in het onderwijs en opvang (ook voor schoolverlaters) vanuit de gemeentelijke opdracht van de overheid	4		Tevredenheid van jongeren over faciliteiten en ondersteuning
	Voortzetting aanpak terugdringen voortijdig schoolverlaters	4	x	
	Leerwerkarrangementen om leerlingen weer op de rails te krijgen	4		
	Veiligheidshuis verder uitwerken en relatie leggen met wijkaanpak jongeren (WAJO), bevorderen van veilig uitgaan en het afsluiten van een hernieuwd veiligheidsconvenant met het onderwijs.	4 en 7	x	% delinquente jongeren
	Voortzetting van begeleid woonprojecten	11		Het percentage inwoners dat overlast van jongeren als bedreigend ervaart is afgenomen.
Voortzetting aanpak groepen pellen voor persoonsgerichte aanpak	4			

8 Wat mag het kosten?

Vele zaken zijn voor de komende jaren al in beleid gevat en voorzien van budget. Sommige beleidskaders lopen tot een bepaald jaar waarna op basis van evaluatie en een integraler aanpak een vervolg geformuleerd moet worden. Het betreft soms keuzevrijheid binnen de kaders van de rijksoverheid dan wel eigen beleidsvrijheid van de gemeente.

Effecten van bezuinigingen

Daar een efficiëncyslag voor de toekomst gemaakt moet worden - het liefst meer doen met minder, maar misschien ook wel bewust niet meer doen of anders doen - dienen prioriteiten gesteld te worden vanuit de richtinggevende kaders van deze nota. Dat betekent dat er soms slechts sprake kan zijn van één pilot of experiment in één wijk. Het is een uitdaging om te leren van de bezuinigingsvoorstellen in 2011 en hun uitwerkingen in de jaren erna. Deze worden kritisch meegenomen in de aanpak van meer doen met minder met de partners samen. Indien de bezuinigingen hun effect bereikt hebben, kan er mogelijk worden uitgebreid op basis van de kerndoelen. In de laatste alinea van dit hoofdstuk geeft de gemeente de overwegingen aan.

Werkwijzen om doelen te behalen

De volgende drie werkwijzen betreffen een efficiënte uitwerking die bijdraagt aan het behalen van de inhoudelijke en procesmatige doelen:

1. Het werken met integrale, korte uitvoeringsnotities in het geval van nieuwe beleidskeuzes die uitgewerkt dienen te worden op basis van de visie met de kerndoelen en op grond van evaluatie. Deze notities worden voorgesteld aan de raad. Het betreft in een aantal gevallen het verlengen van nota's die in de komende jaren aflopen of beleid op basis van verandering vanuit de rijksoverheid.
2. Uitvoering geven aan de voortgang van de uitwerking van de bestaande beleidskaders door het college.
3. Uitvoering geven aan de uitwerking van de bestaande beleidskaders via de jaarlijkse programmabegroting.

Bloeien of (ver)knoeien

Zoetermeer is een stad waar het goed opvoeden en opgroeien is. Om de stad jeugdig te houden op het niveau van 2011 zijn extra investeringen noodzakelijk om pilots in de volle breedte in de stad en/of in wijken uit te werken. Op het moment van het vaststellen van deze visienota is het nog te vroeg om daar concrete voorstellen voor te formuleren.

9 Hoe gaat de gemeente Zoetermeer de kerndoelen behalen?

Opdracht voor Zoetermeer in het proces van integraal werken: “It takes a whole village to raise a child”.

Samen met partners

Integraal ziet de gemeente als in en buiten het stadhuis samenwerken aan een effectieve, efficiënte en inspirerende aanpak. Dat betekent voor zowel de gemeente en de partnerorganisaties, maar ook voor ouders en de jeugd een bezinning op de rollen. In de uitgangspunten is die rolverschuiving al geduid doordat we als gemeente vooral willen gaan over het “wat” in gezamenlijkheid met de partners en het “hoe” zoveel mogelijk willen overlaten aan de partners. In die zin is de gemeente in de toekomst meer regisseur dan bepalend mede-uitvoerder.

De gemeente wil alle organisaties graag zien als partners. Als partners ziet de gemeente Zoetermeer de jeugd en hun ouders, de andere burgers in de wijk, onderwijs- en opvangorganisaties, bedrijven, zorginstellingen, sport- en cultuurorganisaties, natuur- en milieu-instellingen en woningcorporaties.

Sommige organisaties overleggen gezamenlijk met de gemeente en in een aantal gevallen zijn er specifieke overlegsituaties ingericht met de gemeente.

Hierbij denkt de gemeente aan: Lokale Educatieve Agenda (LEA) met de onderwijsorganisaties, de Sociaal Economische Agenda (SEA) en de Samenwerking Onderwijs Bedrijfsleven (SOB) met partners uit het bedrijfsleven ten behoeve van de werkgelegenheid.

In 2010 is het Zoetermeerse Centrum voor Jeugd en Gezin (Meerpunt) opgericht, waarin veel partners zijn verenigd, die ondersteuning bieden aan ouders en jeugd bij het opvoeden en opgroeien.

Een opdracht tot verbinden

Integraal samenwerken zal in het ene geval het op elkaar afstemmen zijn op elkaar van partners en een aantrekkelijk mix maken van ingrediënten. Voor situaties waarin naast elkaar werken niet afdoende is, zullen belangen verstrengeld moeten worden om doelen te behalen.

Een mooi voorbeeld hiervan is de coördinatie van de zorg binnen Meerpunt. Bij de aanpak van één gezin, één plan zijn de eigen belangen van de organisaties ondergeschikt aan het belang van het gezin. Dit vraagt om een versmelting van beleid en aanpakken en het maken van nieuwe keuzes, bijvoorbeeld het uitvoeren van de zorgcoördinatie ten behoeve van snelle en adequate hulp in een gezin. Steeds zal afgewogen moeten worden wat het doel van beleid en activiteiten vraagt van de mate van samenwerking.

Deze heroriëntatie op doelen en rollen veronderstelt een cultuuromslag zowel bij de gemeente als in de organisaties. Ook ouders en jeugd zal duidelijk gemaakt moeten worden waar hun verantwoordelijkheden liggen en waar zij een beroep op de maatschappelijke instellingen kunnen doen. Dit vergt een herbezinning op alle niveaus die tijd zal vergen maar door publieksacties en experimenten kan worden aangemoedigd.

Het is de uitdaging van de gemeente Zoetermeer om deze integrale aanpak voor de jeugd uit te stralen en te ondersteunen door voorbeeldgedrag en uitdrukkelijk verzoeken aan partnerorganisaties in de stad hieraan mee te doen. Integraal denken en handelen moet een vanzelfsprekendheid worden van alle professionals binnen de partnerorganisaties. Samenwerking is niet de sleutel tot succes maar wel de basis. Het vergt vertrouwen in elkaar, afwijken van routines, veel communicatie en de ambitie er samen voor te gaan en hard te werken. Hoe gaan we dat vormgeven?

Consequenties van verbinding als opdracht van integraal werken

Concreet wil de gemeente Zoetermeer de volgende activiteiten inrichten ten behoeve van een integraler aanpak voor de jeugd:

• Bij hernieuwd beleid altijd dwarsverbanden checken en leggen

Steeds zal bij formulering van nieuw beleid op de drie domeinen gezocht worden naar raakvlakken en zullen er dwarsverbanden gezocht worden om mogelijke dubbele of duurdere uitvoeringen te voorkomen en zaken effectiever en efficiënter aan te pakken.

• Communicatie in de hoofdrol

Dit betekent brede communicatie voor, door en met de jeugd van buiten naar binnen in het stadhuis, maar ook van binnen naar buiten door middel van publiksacties, communicatiebulletin en jeugdparticipatie.

Verbinden start met elkaar kennen, weten wat er gebeurt en wat men doet.

Daarnaast is het van belang steeds weer te communiceren waarom we het zo doen in Zoetermeer met de jeugd. Een gezamenlijke agenda met gezamenlijke waarden ontstaat immers door herhaalde boodschappen.

Daarnaast gaat de gemeente zich inspannen niet alleen helder van binnen naar buiten te communiceren maar dit ook gestroomlijnd te doen. Concreet betekent dit dat er meer met relatiebeheerders gewerkt gaat worden die korte lijnen hebben met de beslissers van de partnerorganisaties in de stad. Dit past in de organisatieveranderingen die starten in 2011.

• Integraal denken en handelen als tweede geweten ontwikkelen

Als gemeente maar ook als partner in de stad is het de kunst steeds te denken vanuit de behoefte van de ouders en de jeugd en daarbij de verantwoordelijkheden zoveel mogelijk aan hen zelf over te laten. Ouders zijn immers verantwoordelijk voor hun kinderen en jongeren op hun beurt voor hun eigen toekomst.

Als gemeente is het dan ook de kunst te bedenken met de partnerinstellingen wat zij als partner van de ouders en jeugd nodig hebben om die behoeften zo goed mogelijk vorm te geven.

• Integraal werken is werkende weg doen met goede afspraken

De komende jaren zal geëxperimenteerd worden met nieuwe samenwerkingsvormen voor de jeugd: pilots als voorlopers voor integrale kindcentra, symbiosemodellen van onderwijs en arbeidsmarkt, integrale indicering van gezinnen op alle terreinen, actief burgerschap, aanpakken als eigen krachtconferenties voor gezinnen, de wijken benutten als kracht, een bruisend stadhart creëren. Juist het samenwerken met diverse partners in de stad en de partners onderling geeft de kans tot een meerwaarde in de effecten die bereikt kunnen worden. Ervaring leert dat het belangrijk is om af te spreken wie de regie mag of moet voeren en hoe daar concreet mee omgegaan wordt. Daarnaast is het van belang voor gemeente en de partnerorganisaties te leren van dit integraal werken. Dat betekent evalueren tijdens de rit over takenverdeling, communicatie, rollen en posities en procesaansturing.

• Verantwoordelijkheid delen in vertrouwen

De gemeente wil verantwoordelijkheid delen in vertrouwen met de partners in de stad. De gewijzigde subsidieverordening getuigt al van deze werkwijze. In het concrete handelen en communiceren kunnen nog slagen gemaakt worden als gemeente en partnerorganisaties beiden het belang van de maatschappelijk opdracht onderkennen met “kleine overheid en grote mensen” als adagium.

Ambities van de gemeente Zoetermeer in het proces van samenwerken:

“van samen praten naar samenwerken”

“Laat duizend bloemen bloeien maar regie waar nodig”

“Integraal denken en handelen als tweede geweten”

10 Wat mogen ouders en jeugd verwachten van de gemeente Zoetermeer en wat niet?

De gemeente Zoetermeer kan niet alles meer doen: het einde van de verzorgingsstaat uit de zeventiger jaren is in zicht. Iedere ouder/opvoeder en jongere heeft een eigen verantwoordelijkheid en moet meedoen. Dat is logisch maar ook leuk!

Dat betekent dat ouders de verantwoordelijkheid nemen om het leven van hun kinderen goed in te richten en de omgeving goed te benutten. Doel van de opvoeding in de ogen van de gemeente Zoetermeer is: een gelukkige jongere met een schooldiploma en een baan, zodat deze jongere straks voor zichzelf kan zorgen. Maar de jeugd moet zich ook kunnen vermaken met elkaar en volwassenen daarbij niet in de weg staan. De gemeente zorgt met de organisaties in de stad voor zoveel mogelijk basisvoorzieningen. Opvoeden is mensenwerk en niet altijd makkelijk. Als ouders is het belangrijk om bij twijfels over de opvoeding dit ter sprake te kunnen brengen. Wat de één niet weet, weet de ander soms weer wel en samen de problemen bespreken, helpt vaak al. Maar ook niet bang zijn om hulp te vragen in de omgeving en bij instellingen als het niet gaat. Opvoeden is leuk en iedere ouder moet dat al doende leren, eventueel met hulp uit de omgeving.

Als er weinig inkomen in het gezin is, is het zaak goed te informeren naar mogelijkheden om de zorg te delen en ondersteund te worden zolang dit nodig is. Kinderen mogen niet lijden onder volwassenenproblemen.

Dat betekent ook voor jongeren zaken zelf oppakken, zodat je straks voor jezelf kunt zorgen op school, op je werk en in de vrije tijd. Heel belangrijk is dat je op diverse vlakken bezig bent: met school, leuke dingen in je vrije tijd en misschien al werk. Dat betekent voor de jeugd ook: het besef dat je niet alleen staat maar met anderen samen moet leven om tot successen te komen. Dat betekent dat je rekening met anderen houdt op school, op het werk en op straat. Wie goed doet, goed ontmoet. Respect werkt twee kanten op. Je telt mee in Zoetermeer als je ook anderen mee laat tellen.

De gemeente zal met de organisaties in de stad voor onderwijs, zorg, opvang, cultuur, natuur en sport haar best doen om zoveel mogelijk te informeren welke mogelijkheden er zijn voor de jeugd. Als je als ouders en jongere meedoet in Zoetermeer is er grote kans op plezier, succes en geluk. Als je je inzet als vrijwilliger voor de stad, ben je een voorbeeld voor andere ouders of jongeren en draag je je steentje bij aan de stad. Omgekeerd zul je ook plezier hebben van andere vrijwilligers op school, op de sportclub, in de wijk of op straat.

Verwijzingen

- 1) J/M. juni 2011.
- 2) Onderzoeksrapport naar hulpverlening aan kinderen die leven in armoede.
Integraal Jeugdtoezicht 2011.
- 3) Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding.
Prof. Dr. Mischa de Winter 2011.
- 4) Jeugd- en gezinsbeleid vanuit pedagogisch perspectief.
J.R.M. Gerris (redactie) 2010.
- 5) Praktijkboek lokaal jeugd- en onderwijsbeleid 2010.
B. Eigeman (redactie) 2010.
- 6) Mensen maken de stad. Handreiking voor de G32 wethouders.
L. Scholten (redactie) 2010.
- 7) Opvoeden versterken.
Prof. Dr. T.A. van Yperen en drs. P.M. Stam 2010.
- 8) CBS analyse per 01012010 door Afdeling Onderzoek en statistiek gemeente Zoetermeer.
- 9) New Town Roots; geboren en getogen Zoetermeeders over hun stad, onderzoek van de Universiteit van Amsterdam,
Han Lammers leerstoel, Arnold Reijndorp en anderen, 2011.
- 10) Helpen bij opvoeden en opgroeien, eerder, sneller en beter.
Inventgroep onder leiding van Prof. Dr. Jo Hermanns, 2005.

Colofon:

uitgave oktober 2011

Vastgesteld in de gemeenteraad van Zoetermeer op 3 oktober 2011

Gemeente Zoetermeer, Directie Inwoners, afdeling beleid, projectgroep integraal jeugdbeleid onder leiding van Ria Kapteijn.

Vormgeving: www.bb-go.nl

Foto's: Marcel Terlouw, het CKC, Ardito/Jan Evert Zondag, R. Bordewijk, e.a.

